

Stran: 16
 Rubrika: Kultura/RTV
 Žanr: poročilo
 Površina članka: 280 cm²

PRIZOR IZ FILMA INDIA SONG FOTO ARHIV KINOTEKE

Festival Mesto žensk – retrospektiva Marguerite Duras

Radikalnost filmskega odmika »dogajanja«

Iskanje novih pripovednih načinov je bila ena najbolj prepoznavnih potez novovalovskih gibanj, ki so konec petdesetih let prinesla radikalen prelom s klasičnim filmom. V tem iskanju je v povsem samosvojo smer brezkompromisno krenila tudi francoska pisateljica in cineastka Marguerite Duras, ki ni samo kršila utečenih pravil filmske pripovedi, pač pa je s filmskimi deli uvajala povsem novo filmsko pisavo. Z delom njene bogate filmske ustvarjalnosti se bomo lahko seznanili na retrospektivi, ki jo je Slovenska kinoteka pripravila v sklopu festivala *Mesto žensk*.

Od 6. do 20. oktobra si bomo lahko ogledali šest njenih celovečernih filmov in dva srednjemetražna dokumentarca ter delo Alaina Resnaisa *Hirošima, ljubezen moja* (*Hiroshima mon amour*, 1959), za katerega je Marguerite Duras napisala scenarij. Čeprav je pred tem enega njenih romanov (*Un barrage contre le Pacifique*, 1956; *Boj z morjem*, prevedel Janko Moder, Obzorja 1960) na filmsko platno s filmom *This Angry Age* (1958) prenesel že René Clément, je za Marguerite Duras prav ta scenarij pomenil prvo osebno soočenje s filmom.

Že v tej zgodbi o francoski igralki, ki v Hirošimi svojemu ljubimcu, japonskemu arhitektu, pripoveduje o travmatični ljubezenski izkušnji z nemškim vojakom med drugo svetovno vojno, je Marguerite Duras vpeljala nekaj tematskih in stilističnih elementov, ki so pozneje postali stalnica njene filmske prakse. To je predvsem osrednja vloga, ki jo na vsebinski ravni nameni spominu, na stilistični ravni pa na eni strani skoraj glasbeno oblikovani dialogi, sestavljeni iz kratkih replik osrednjih likov, na drugi pa soobstoju preteklosti in sedanjosti. Resnais je v svojem delu, ki danes velja za enega prvih ustvarjalnih vrhuncev francoskega

novega vala in ga je njegov kolega Jean-Luc Godard označil za spoj »Faulknerja in Stravinskega«, ta soobstoju na formalni ravni izpeljal tako, da je zavrgel konvencijo tako imenovanega *flashbacka*, to je vrnitve v preteklost, ki je formalno jasno označena z zatemnitvami ali prelivi, ki jih spremlja določena glasbena tema.

Od prve režije do vrhunca z India Song

Marguerite Duras se je režije lotila relativno pozno, šele leta 1966, pri svojih 52 letih, ko je v soredžiji s Paulom Sebanom posnela priredbo svoje gledališke igre *La musica*. Prva samostojna režija je sledila kmalu: leta 1969 je po lastnem romanu posnela izjemno delo *Uničiti, je rekla* (*Détruire, dit-elle*), ki je nekakšen spoj njenih političnih, družbenih in umetniških razmišljanj, v njem pa se izčisti tudi njena svojevrsna filmska pisava. Ta je rušila meje med filmsko podobo in pisano besedo, med filmom in romanom, ter ju postavljala v povsem nova razmerja. To tendenco je pripeljala do vrhunca s filmom *India Song* (1975), za mnoge njenim najboljšim delom ter enim mejnikov modernističnega filma. V tem delu, kjer je »zgodba«, kolikor je v klasičnem

pomenu besede sploh še ostalo, umeščena na francosko ambasado v Vietnamu, kjer pari v večernih oblekah lenobno poplesujejo in se opazujejo, je inovativno posegla v filmski prostor in njegovo fizično omejenost razširila tako z zrcalno podobo ogledala kot z zvočno podobo filma, v kateri poteka večina »zgodbe«. Marguerite Duras nam namreč kaže statične kadre, v katere stopajo in izstopajo neme človeške figure, medtem ko nam zvočna podoba filma prinaša dogajanje iz zunanosti podobe. Prav glasovi iz te zunanosti polja komentirajo dogajanje v podobi, nasprotno pa oseb v njej nikoli ne vidimo govoriti. Odmik »dogajanja« v zunanost polja, ki nam je nato dano le prek zvočne podobe, je ena najbolj radikalnih gest sodobnega filma.

Svoje raziskovanje pripovednih načinov je Marguerite Duras nadaljevala tudi pozneje, s filmi, kot sta *Vera Baxter* (1977) in *Agata ali neskončna branja* (*Agatha et les lectures illimitées*, 1981), proti koncu svoje filmske poti pa se je z delom *Otroci* (*Les enfants*, 1985) ponovno vrnila v objem »klasičnega« filma. Kljub temu Marguerite Duras še danes velja za eno najbolj radikalnih figur sodobnega filma.

DENIS VALIČ